

Voorstel College van Burgemeester en Wethouders

Openbaar	: Ja
Datum vergadering	: 10 dec 2024
Kenmerk	: Z138409/BenW-09322
Portefeuillehouder	: W.J.G. Pelgrom
Onderwerp	: Vaststellen Omgevingsprogramma Landelijk Gebied
Speerpunt coalitie	: Landschappelijke kwaliteit met oog voor verschillende belangen

Kernboodschap

In het Omgevingsprogramma Landelijk Gebied staat wat de gemeente de komende jaren gaat doen om bij te dragen aan een toekomstbestendig landelijk gebied. Dit omgevingsprogramma laat zien welke activiteiten we uitvoeren voor een grotere biodiversiteit, toekomstbestendig landschap en erfgoed en ondersteuning bij de veranderingen die plaatsvinden in de agrarische sector.

Voorstel

1. Het Omgevingsprogramma Landelijk Gebied vast te stellen.
2. De raad via actieve informatievoorziening te informeren.

Inleiding

In februari 2022 stelde de gemeenteraad de omgevingsvisie Bronckhorst 2x zo mooi in 2035' vast. Daarbij gaf de raad het college de opdracht om omgevingsprogramma's op te stellen voor vier strategische opgaven, waaronder voor de strategische opgave 'Landschappelijke Kwaliteit'. De raad riep via een motie unaniem op om ook opgaven voor de landbouw mee te nemen.

Het college stelde in januari 2023 de startnotitie vast voor het opstellen van dit omgevingsprogramma, en gaf aan dat het belangrijk is aan te sluiten bij de ontwikkeling van het provinciale programma voor het landelijk gebied Vitaal Landelijk Gebied Gelderland. Op 9 juli 2024 gaf het college het ontwerp-omgevingsprogramma vrij voor de inspraak. De inspraakperiode liep tot en met 15 september. Op basis van de reacties pasten we de het ontwerp-omgevingsprogramma Landelijk Gebied aan tot het definitieve Omgevingsprogramma Landelijk Gebied.

In het Omgevingsprogramma Landelijk Gebied namen we op welke activiteiten we van plan zijn uit te voeren in de periode 2024 tot en met 2027, voor een grotere biodiversiteit, een toekomstbestendig landschap en erfgoed en een toekomstbestendige agrarische sector.

Afstemming

Het Omgevingsprogramma Landelijk Gebied kwam tot stand in afstemming met verschillende groepen en organisaties. We hebben daarbij gebruik gemaakt van de input die ook bij de totstandkoming van de omgevingsvisie en het collegeprogramma is verzameld. De afstemming en participatie is omschreven in het omgevingsprogramma. Samengevat bestond het uit:

- verschillende bijeenkomsten bij de ontwikkeling van de omgevingsvisie (2020 -2021)
- verschillende bijeenkomsten bij de ontwikkeling van het collegeprogramma (2022)
- bijeenkomst met medeoverheden, terreinbeheerders, grondeigenaren, lokale werkgroepen en belangenorganisaties op 19 april 2023
- de inspraakperiode tussen 9 juli en 15 september 2024
- tijdens het opstellen van het omgevingsprogramma waren we ambtelijk en bestuurlijk betrokken bij de ontwikkelingen van de provinciale plannen voor het landelijk gebied en het ruimtelijk voorstel.

Interne afstemming hebben we bereikt via collegiale gesprekken, inloopochtenden, overleg plattelandsontwikkeling, kernteamoverleg en clusteroverleg daarbij waren collega's betrokken van clusters Buiten, Toezicht en Handhaving, Omgeving, Strategie, Financiën, Communicatie, Wonen en Werken, Sociaal Domein, en Gezondheid, en Juridische Zaken.

Met wethouders Pelgrom en Gosselink is afstemming geweest vanuit de portefeuilles Landbouw, Erfgoed en cultuurhistorie, Landschap en Biodiversiteit, en Ruimtelijke Ordening en Omgevingswet.

Drie keer hebben we de raadswerkgroep Omgevingswet meegenomen bij de voortgang en inhoud van het ontwerp-omgevingsprogramma. Dit was bij de voorbereiding van de startnotitie, na de participatie bijeenkomst en voorafgaand aan het vrijgeven van dit ontwerp-omgevingsprogramma.

Beoogd effect

Dit Omgevingsprogramma geeft invulling aan het speerpunt 'Landschappelijke kwaliteit met oog voor verschillende belangen'. Dit ontwerp-omgevingsprogramma beoogt om gedurende de looptijd (4 jaar) bij te dragen aan de doelen uit de omgevingsvisie die betrekking hebben op landschappelijke kwaliteit, erfgoed en landbouw. Op hoofdlijnen gaat het erom bij te dragen aan:

- Landschappelijke kwaliteit: grotere biodiversiteit, behoud van de kernkwaliteiten van het cultuurlandschap
- Cultuurhistorie en Erfgoed: behoud en ontwikkeling cultuurhistorische waarden en erfgoed
- Landbouw: een toekomstbestendige agrarische sector en de transities in het landelijk gebied

Argumenten

1.1 Het omgevingsprogramma is bijgesteld op basis van de reacties tijdens de ter inzagelegging

Het college legde het Ontwerp- Omgevingsprogramma Landelijk Gebied ter inzage. Dat leidde tot een aantal aanpassingen in de tekst. In de bijlage is de reactienota opgenomen met de reacties, het antwoord en de overgenomen wijzigingen. In de bijlage is het (ontwerp-)omgevingsprogramma opgenomen met daarin de voorgestelde wijzigingen zichtbaar gemaakt.

1.3 Het Omgevingsprogramma Landelijk Gebied biedt de basis voor gericht werken aan strategische opgaven

In het Omgevingsprogramma Landelijk gebied onderbouwen en formuleren we doelen, programmalijnen, activiteiten, interne en externe samenwerkingen, indicatoren voor monitoring, communicatiestrategie en (financiële) middelen. Dit maakt het mogelijk om gedurende 4 jaar doel- en resultaatgericht, adaptief, integraal en gecoördineerd te werk te gaan bij het werken aan strategische opgaven

1.4 De voorgenomen activiteiten voeren we binnen de begroting uit

De kostenraming en dekking van het omgevingsprogramma zijn in balans, de activiteiten worden uitgevoerd met bestaande budgetten. We houden rekening met de voorstellen die we doen in de perspectiefnota 2025-2028.

2.1 De raad heeft opdracht gegeven om een omgevingsprogramma op te stellen voor landschappelijke kwaliteit, erfgoed en landbouw

Het vaststellen van een omgevingsprogramma is de bevoegdheid van het college, een raadsbesluit is niet aan de orde. We informeren de raad met de actieve informatievoorziening om het ontwerp-omgevingsprogramma Landelijk Gebied onder de aandacht te brengen. We laten daarmee zien op welke wijze we invulling geven aan de strategische opgave Landschappelijke kwaliteit en de opdracht in de aangenomen motie.

Kanttekeningen

1.2 Gemeente heeft beperkte rol en mogelijkheden bij het bereiken van doelen in het landelijk gebied

Het is goed om de rol, impact en invloed van de gemeente op het landelijk gebied in het juiste perspectief te plaatsen om irreële verwachtingen te voorkomen. Grondeigenaren en -gebruikers bepalen met elkaar de kwaliteit van het landelijk gebied. De gemeente heeft directe impact als grondeigenaar en beheerder van de openbare ruimte en kapitaalgoederen zoals bermen, groenstroken en bomen. Dit areaal is relatief klein en versnipperd, en staat onder directe invloed van naastgelegen percelen. Andere eigenaren spelen daar een rol. Ook liggen maar weinig bevoegdheden en sturingsinstrumenten bij de gemeente, die liggen veelal bij hogere overheden zoals Provincie

Gelderland, het Rijk en Europa. Het omgevingsprogramma richt zich daarom op die activiteiten die passen bij de rol, ambities en invloedssfeer van de gemeente. We kunnen bijdragen door de inzet van onze lokale kennis, informatievoorziening en netwerken, nabijheid bij inwoners en ondernemers, via lokale wet- en regelgeving en toezicht en handhaving daarop. Met budgetten, projecten en inzet van personeel kunnen we samenwerking en kennisdeling bevorderen, uitvoeringsprojecten voorbereiden en realiseren, inrichting en beheer verbeteren.

1.3 Omvang en reikwijdte van het Omgevingsprogramma Landelijk Gebied kan groter, maar ook kleiner worden.

Het rijk en de provincies werkten aan de landelijke en provinciale programma's voor het landelijk gebied: Het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) en het Provinciaal Programma Vitaal Landelijk Gebied Gelderland (VLGG). Op dit moment is het eerste concept van NPLG vastgesteld, en het 2^e concept van het VLGG. De provincie werkt aan het uitvoeringsprogramma en doet financieringsaanvragen bij het rijk. Daarbij zijn de eerste budgetten toegekend, met name voor proceskosten van gebiedsprocessen (waaronder de Landgoederenzone en 't Klooster in onze gemeente). Doelen binnen die programma's richten zich op het versterken en herstellen van natuur en biodiversiteit, klimaatadaptatie en beperken van klimaatverandering, verbeteren van bodem en waterkwaliteit.

Inmiddels is duidelijk dat het nieuwe kabinet het beoogde transitiefonds heeft geannuleerd terwijl de doelstellingen blijven staan. In plaats daarvan ontwikkelt het kabinet nieuw beleid, maar veel is nog niet duidelijk. Afhankelijk van de uitkomsten kan het zijn dat er ook voor de gemeente extra mogelijkheden en activiteiten ontstaan en meer inzet wordt gevraagd. Dit kan aanleiding zijn om het omgevingsprogramma te wijzigen en opnieuw vast te stellen.

Kosten, baten en dekking

Voor de programmalijnen zien we op hoofdlijnen kostenposten voor projecten, subsidies en beleidsvorming, advies- en proceskosten. De raming van de kosten is gemaakt binnen de kaders van de bestaande begroting, en de voorstellen bij de perspectiefnota 2025-2028. De te maken kosten zijn mede afhankelijk van de vaart die bij de provincie en het rijk wordt gemaakt bij het ondersteunen van gebiedsprocessen en maatregelen in het landelijk gebied (waaronder het versterken van het netwerk van landschapselementen (groenblauwe dooradering), natuurherstel, watersysteemherstel en verduurzaming van de landbouw).

Een aantal doelstellingen en resultaten binnen dit programma worden ook bereikt door uitvoering van beheer en onderhoud. Dit gaat bijvoorbeeld om beheer en onderhoud van bomen, bermen en groenvakken en het aanpassen van uitvoeringsbeleid.

Deze resultaten worden gerealiseerd binnen de beschikbare reguliere onderhoudsbudgetten. Omdat het regulier beheer en onderhoud betreft nemen we dit niet op in de tabel kostenopzet hieronder, en niet in het dekkingsvoorstel daaronder. Dit verklaart het verschil tussen de raming in het omgevingsprogramma, en de onderstaande tabel.

Tabel kostenopzet

Kosten		2024	2025	2026	2027	Totaal
	Landschap en biodiversiteit	337.000	125.000	125.000	125.000	€ 712.000
	Erfgoed en cultuurhistorie	102.000	62.000	62.000	62.000	€ 288.000
	Landbouw en plattelandsontwikkeling	185.000	70.000	70.000	70.000	€ 395.000
	Programma Landelijk Gebied	0	200.000	200.000	0	€ 400.000
	Totaal	624.000	457.000	457.000	257.000	

De dekking van deze kosten komt voornamelijk uit structurele budgetten aangevuld met het incidentele budget voor het omgevingsprogramma landelijk gebied voor de jaren 2025 en 2026. We verwachten een deel van deze budgetten, met name die voor landschap en cultureel erfgoed, in te zetten als cofinanciering waarmee we aanspraak maken op aanvullende subsidie van bijvoorbeeld de Provincie Gelderland.

De baten (bijdragen derden) zijn verwerkt voorzover bekend.

- Subsidieregeling Landschap en Biodiversiteit (€ 40.000 /jr tot en met 2024). De subsidieaanvraag voor de opvolger van deze regeling is ingediend en wordt nu door de provincie Gelderland beoordeeld.
- Provinciale bijdrage bij de monumentensubsidie is toegekend voor het jaar 2025
- Incidentele compensatie deelname VLG (€ 80.000, te besteden in 2024).

Zo mogelijk vullen we het programmaproject aan uit andere bronnen. We verwachten een deel van de budgetten, bijvoorbeeld die van landschap en cultuurhistorie, in te kunnen zetten als cofinanciering waardoor we aanspraak kunnen maken op subsidies van o.a. de Provincie Gelderland.

We verkennen de mogelijkheden om activiteiten slim te koppelen aan andere gemeentelijke budgetten of fondsen (bijvoorbeeld recreatie en toerisme, of de nota kostenverhaal). Ook bijdragen van derden, bijvoorbeeld subsidies of andere financiële bijdragen vanuit rijk en provincie. De ervaring leert dat incidentele bijdragen via een circulaire aan het eind van het jaar binnenkomen. Dat kan leiden tot een plotseling overblijvend budget, dat we mogelijk kunnen overhevelen naar het volgende jaar ten gunste van dit programma. Wanneer dat aan de orde is nemen we dat op in de P&C -cyclus.

In onderstaande tabel is zichtbaar dat de beschikbare budgetten voldoende zijn om de beoogde kosten te dekken.

Tabel: Dekking uit exploitatie

Pr	Taakveld	Deelproject	Budget 2024	Budget 2025	Budget 2026	Budget 2027
Extra inzet programma Landelijk Gebied						
2B	5.7 openbaar groen en (openlucht) recreatie	E10294-100 Landschap – landelijk gebied Programmabudget 2025-2026	0	200.000	200.000	0
Programmalijn Biodiversiteit (landschap en groen)						
2B	5.7 openbaar groen en (openlucht) recreatie	E10070-100 (landschap algemeen - Beleid en projecten landschap)	35.000	35.000	35.000	35.000
2B	5.7. openbaar groen en (openlucht) recreatie	E10070-101 (landschap GPL - gemeentelijke en provinciale bijdrage subsidiecontract)	38.000 + subsidie provincie (24.000 + 20.000)	38.000 + subsidie provincie (40.000)	38.000 subsidie provincie (40.000)	38.000+ subsidie provincie (40.000)
3A	3.1 economische ontwikkeling	E10103-100 (landschap – gebiedsprocessen LOP)	50.000	50.000	50.000	50.000
		SOK streekfonds Achterhoek	172.000			
Programmalijn cultuurhistorie en erfgoed						

2B	5.5 Cultureel erfgoed	E10065-100 (Projectgeld)	2.000	2.000	2.000	2.000
2B	5.5 Cultureel erfgoed	E10066-100 (subsidies monumenten gemeentelijke en provinciale bijdrage)	100.000	60.000	60.000	60.000
Programmalijn Landbouw (en plattelandontwikkeling)						
2B	5.7 openbaar groen en (openlucht) recreatie	E10294-100 Landschap landelijk gebied (2024 eenm. bijdrage LNV voor inzet VLGG)	80.000	0	0	0
3A	3.1 economische ontwikkeling	E10101-100 Leader	100.000	90.000	5.000	5.000
3A	3.1 economische ontwikkeling	E10100 – 100 Erfoaching (dienstverlening derde	30.000	30.000	30.000	30.000
		Totaal	649.000	507.000	422.000	222.000

Fasering is nodig. De beschikbare budgetten zijn jaarlijks niet even groot. Het uitgangspunt is om de werkzaamheden te doen binnen de beschikbaar gestelde middelen. We maken daarom een jaarwerkplan dat passend is binnen de dekking van dat jaar, daarmee faseren we het werk en de kosten. Wanneer wijzigingen nodig zijn zullen we dat via de P&C cyclus bijvoorbeeld in de tussenrapportages opnemen.

Uitvoering

Na akkoord op dit voorstel volgt:

- Direct: Actieve informatievoorziening naar de Raad (zie bijlage)
- Direct: Persbericht (zie bijlage)
- Uitvoering volgens het omgevingsprogramma: (periode 2024 t/m 2027)

Evaluatie

De evaluatie van de uitvoering van het Omgevingsprogramma vindt plaats onder andere via de P&C cyclus. Het omgevingsprogramma kan tussentijds worden aanpast en herzien, na 4 jaar volgt de eindevaluatie.

Bijlagen

Reactienota

Omgevingsprogramma Landelijk Gebied met wijzigingen zichtbaar

Omgevingsprogramma Landelijk Gebied met wijzigingen verwerkt

Actieve informatievoorziening

Persbericht